

ПРОБЛЕМИ ТА ПРОВІДНІ МЕТОДИКИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПІСЛЯ ТРУДОВИХ ТРАВМ

*Булавіна А.Д., студентка (гр. УМ-41 ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Москаленко О.Д., студентка (гр. УМ-41 ФММ КПІ ім. Ігоря Сікорського);
Полукаров О.І., канд. техн. наук, доц. (каф. ОППЦБ КПІ ім. Ігоря Сікорського)*

Щороку близько 313 мільйонів людей у всьому світі стають інвалідами в результаті виробничих травм і ще 160 мільйонів втрачають здоров'я через професійні захворювання [1]. Це стає причиною зниження продуктивності праці на підприємстві та стримує його розвиток. Люди певних професій, чия діяльність пов'язана з виробництвом, ризикують отримати травму під час робочої діяльності. Виникає необхідність розглянути наявну ситуацію у сфері реабілітації постраждалих на виробництві працівників в Україні та шляхи її покращення за рахунок провідного досвіду розвинутих країн.

Загалом, травматизм поділяється на виробничий та невиробничий. На частку першого припадає близько 20% випадків, в основному він пов'язаний з промисловістю, транспортом, будівництвом та сільськогосподарським виробництвом [2].

Виробнича травма (трудова каліцтво) - це наслідок дії на організм різних зовнішніх небезпечних виробничих факторів. Найчастіше виробнича травма - це результат механічного впливу при наїздах, падіннях або контакті з механічним обладнанням.

За характером впливу виробничі травми можуть бути механічними, термічними, хімічними і електричними. Важливо не тільки класифікувати виробничі травми, а й розрізняти причини виробничого травматизму. Так, можна виділити і описати наступні.

Технічні причини пов'язані з конструкторськими недоліками, несправностей машин, механізмів, недосконалістю технологічного процесу, недостатньою механізацією та автоматизацією важких і шкідливих робіт.

Санітарно-гігієнічні - пов'язані з порушенням вимог санітарних норм (наприклад, по вологості, температурі), відсутністю санітарно-побутових приміщень і пристроїв, недоліками в організації робочого місця та ін.

Організаційні - пов'язані з порушенням правил експлуатації транспорту та обладнання, поганою організацією вантажно-розвантажувальних робіт, порушенням режиму праці і відпочинку (понаднормові роботи, простої тощо), порушенням правил техніки безпеки, несвоєчасним інструктажем, відсутністю попереджувальних написів тощо.

Психофізіологічні причини пов'язані з порушенням працівниками трудової дисципліни, сп'янінням на робочому місці, умисним самотравмуванням, перевтомою, поганим здоров'ям тощо [3].

Щоб підтримувати постраждалих працівників, допомагати їх реабілітації та відновленню, сприяти швидшому поверненню до праці і нормального життя, у багатьох країнах застосовують програми соціального страхування від

професійних захворювань та нещасних випадків на виробництві.

Представники Швейцарської національної страхової компанії розповіли про свій досвід в області реабілітації співробітників. За їх словами, всі, хто працює більше 8 годин на тиждень на одного і того ж роботодавця, обов'язково страхуються від нещасних випадків на виробництві. При цьому, частина громадян застрахована в національній страховій компанії, інші - в приватних. В цілому, найбільша частина всього працюючого населення потрапляє під покриття обов'язкового страхування від нещасних випадків на виробництві та профзахворювань [1].

Найважливіша мета соціального страховика - якомога швидше забезпечити повернення постраждалої людини на робоче місце. Наприклад, у Швейцарії страховик задля якнайшвидшої реабілітації працівників оплачує:

- медичні витрати: на лікування, обладнання, медичний транспорт;
- витрати з порятунку постраждалого (якщо нещасний випадок стався у важкодоступному місці і потрібна допомога рятувальників);
- витрати, пов'язані з похоронами: транспортні, на похоронні послуги - в разі загибелі працівника [4].

Таким чином, алгоритм відновлення працівника за швейцарською моделлю складається з наступних етапів:

1. Спеціалісти соціальної страхової компанії зв'язуються з постраждалим працівником якнайшвидше після нещасного випадку та встановлюють з ним довірчий зв'язок.

2. Експерти компанії-страховика проводять аналіз загальних умов праці, фізичного і психологічного стану людини, готовність до співпраці, з метою швидкого усунення наслідків трудової травми.

3. Складають план реабілітації постраждалого, проводять підбір експертів, які зможуть найкращим чином забезпечити процес відновлення.

4. Виявляють і призначають конкретні міри реабілітації: медичної, психологічної, соціальної і трудової.

5. Працівники компанії-страховика, які були задіяні у відпрацюванні страхового випадку, обмінюються інформацією і підводять висновки, щоб визначити, наскільки ефективно була проведена робота, яких результатів вдалось досягнути і якою ціною.

Такий алгоритм дозволяє швидко повернутися до праці та повноцінного життя 80-90 відсоткам працівників, які отримали трудові травми [4].

Одна з сучасних методик відновлення працездатності постраждалих на виробництві полягає у використанні передового медичного обладнання. Наприклад, прописують тренування на апараті "Huber". Цей унікальний прилад працює за технологією, яка дозволяє пробудити резервні сили організму і впливати одночасно на всі групи м'язів, суглоби, зв'язки, сухожилля. За допомогою такого апарату лікують хребет, нормалізується робота серця, обмін речовин, відновлюється дихальна система, зміцнюються м'язи. Інший апарат - "Магнітотурботрон" - майже миттєво стабілізує тиск.

Ще один нестандартний підхід до реабілітації постраждалих на

виробництві співробітників полягає у використанні природних ресурсів. Зокрема, мінеральні води застосовують при захворюваннях опорно-рухового апарату, серцево-судинної і нервової систем. Такі відхилення часто зустрічаються у постраждалих від нещасних випадків на виробництві. Лікувальна грязь м'яко діє на організм при різних видах захворювань.

Для астматиків і сердечників передбачено лікування в, так званій, соляній печері. При знаходженні в ній виділяються пари солі, які дуже корисні для організму, за словами фахівців. Ще одна реабілітаційна процедура - гіпоксітерапія. Пацієнти надягають маски і вдихають гірське повітря. Така терапія особливо корисна при захворюваннях легень [5].

На жаль, якщо порівняти статистичні дані, число працівників, які повертаються після травми до роботи в Україні і за кордоном, то вітчизняний відсоток успішного відновлення здоров'я виявиться набагато нижчим. Це пов'язано з цілим комплексом проблем в системі реабілітації, на які необхідно звертати увагу і вживати необхідні заходи [6].

Зокрема у Німеччині, де зародилося соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві, на роботу повертається близько 75% постраждалих. Такий показник цілком під силу і нашій країні, якщо грамотно підходити до системи реабілітації. Експерти прийшли до висновку, що для успішного відновлення працівників після травм в Україні потрібно ввести три основних нововведення.

По-перше, необхідно направляти постраждалих при необхідності безпосередньо із стаціонару в реабілітаційні центри Фонду соціального страхування (ФСС) України. Зараз, як правило, з медичної установи, куди працівника доставляють на машині швидкої допомоги, людина потрапляє на амбулаторне долікування, потім - на медико-соціальну експертизу (МСЕ), яка може прийняти рішення про направлення в реабілітаційний центр. З урахуванням всіх формальностей може пройти 3-4 місяці, в той час як для відновлення після травми важливий кожний день.

Щоб визначити найбільш підходящу тактику, умови реабілітації і допомогти організувати все це для потерпілого, ФСС України має зробити друге нововведення: інститут помічників - соціальних (страхових) менеджерів. Такі фахівці допоможуть людині, яка опинилася у важкій життєвій ситуації, зібрати необхідні документи, пройти МСЕ, оформити отримання протезів, при необхідності, і в кінцевому рахунку, знову повернутися до роботи.

Також дуже важливо, щоб людина після важкої травми змогла повернутися до праці і відчувати себе повноцінним членом суспільства. Для цього необхідно розвивати третє нововведення: програму трудової реабілітації, що включає в себе три етапи: власне реабілітаційний етап, перехідний етап (працевлаштування з підтримкою) і етап самостійної трудової діяльності [7].

Звісно, у ситуації виробничої травми основним завданням є повернення потерпілого до трудової діяльності. Людину потрібно максимально відновити, перенавчити, якщо це необхідно, та влаштувати на роботу, якою вона зможе займатися з урахуванням поточного стану здоров'я. У вирішенні такого

завдання задіяно багато установ: органи зайнятості, муніципальні органи, підприємства, роботодавці.

Також дуже важливо, щоб в регіоні, де живе постраждалий працівник, середовище було придатним для діяльності такої людини, для її пересування - щоб людина могла дістатися до свого робочого місця. Врешті-решт, необхідно змінювати психологію людей, важливо розуміти, що інваліди - повноцінні члени суспільства [6].

Отже, сьогодні, з появою нових методів реабілітації, цей процес можна значно прискорити, у тому числі використовуючи досвід зарубіжних країн. Але при цьому, першочерговим завданням залишається попередження травматизму на підприємстві та створення сприятливих соціально-економічних та екологічних умов, проведення спеціальних профілактичних заходів організаційного, технічного, санітарно-гігієнічного, медичного, освітнього та морально-етичного характеру.

Література

1. Что помогает вернуть человека к нормальной жизни после трудовых травм [Електронний ресурс] // Охрана труда. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/1hxsZT>.

2. Травматизм та його профілактика [Електронний ресурс] // УОЗ Сумської ОДА – Режим доступу до ресурсу: <http://uozsumy.com.ua/540-travmatizm-ta-yogo-proflaktika.html>.

3. Производственный травматизм и профессиональные заболевания [Електронний ресурс] // Знак-комплект – Режим доступу до ресурсу: <http://www.znakcomplect.ru/proizvodstvenniy-travmatizm-i-professionalnye-zabolevaniya.php>.

4. Пять шагов, которые помогают вернуть человека к нормальной жизни после трудовых травм [Електронний ресурс] // Комсомольская правда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.crimea.kp.ru/daily/26453/3323967/>.

5. Реабилитация после травм на работе: Пострадавших лечат на чудо-тренажерах, пробуждающих резервы организма [Електронний ресурс] // Комсомольская правда. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.crimea.kp.ru/daily/26307/3185640/>.

6. Несчастные случаи на работе: Как пострадавшим вернуться в строй [Електронний ресурс] // Комсомольская правда. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.crimea.kp.ru/daily/26318/3196913/>.

7. Три спасительных нововведения для тех, кто пострадал от травм на работе [Електронний ресурс] // Комсомольская правда. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.crimea.kp.ru/daily/26388.7/3268673/>.